libertatea de a fi liberi. concluzii după 25 de ani.

program de cercetare la nivel național
august, 2016

raport realizat de:
Doru Petruți – doru.petruti@imas.md

www.imas.md

imas

conţinut

- metodologie
- identitate socială
- identitate civică, etnic-națională, local regională
- limbă, cunoaştere reciprocă a limbilor
- mîndria națională
- climatul interetnic
- ecourile trecutului
- proiecții pentru viitor
- influențe ... gastronomice
- barometrul socio-politic

metodologie

volum eşantion: 1144 respondenți, 18 ani şi peste;

eşantionare: stratificată, probabilistică, tri-stadială;

criterii de stratificare: 12 unități administrativ-teritoriale, mediu rezidențial (urban-rural), mărimea localităților urbane (3 tipuri) şi localități rurale;

stadii de randomizare: localitatea (77 localități selectate), gospodăria, persoana;

reprezentativitate: eşantionul este reprezentativ pentru populația adultă a Rep. Moldova, exclusiv Transnistria; eroarea maximă de eşantionare este de ±3.0%;

intervievare: CAPI, la domiciliile respondenților de către 59 operatori din rețeaua [imas], în limbile română şi rusă;

perioada culegere date: 25 iulie – 09 august, 2016;

parteneriat: Conflict Prevention and Early Warning Center, www.deschide.md, [imas]

concluzii după 25 de ani de independență

după părerea dvs. care sunt cele mai importante trei lucruri pentru ca cineva să fie considerat MOLDOVEAN?

identitate socială

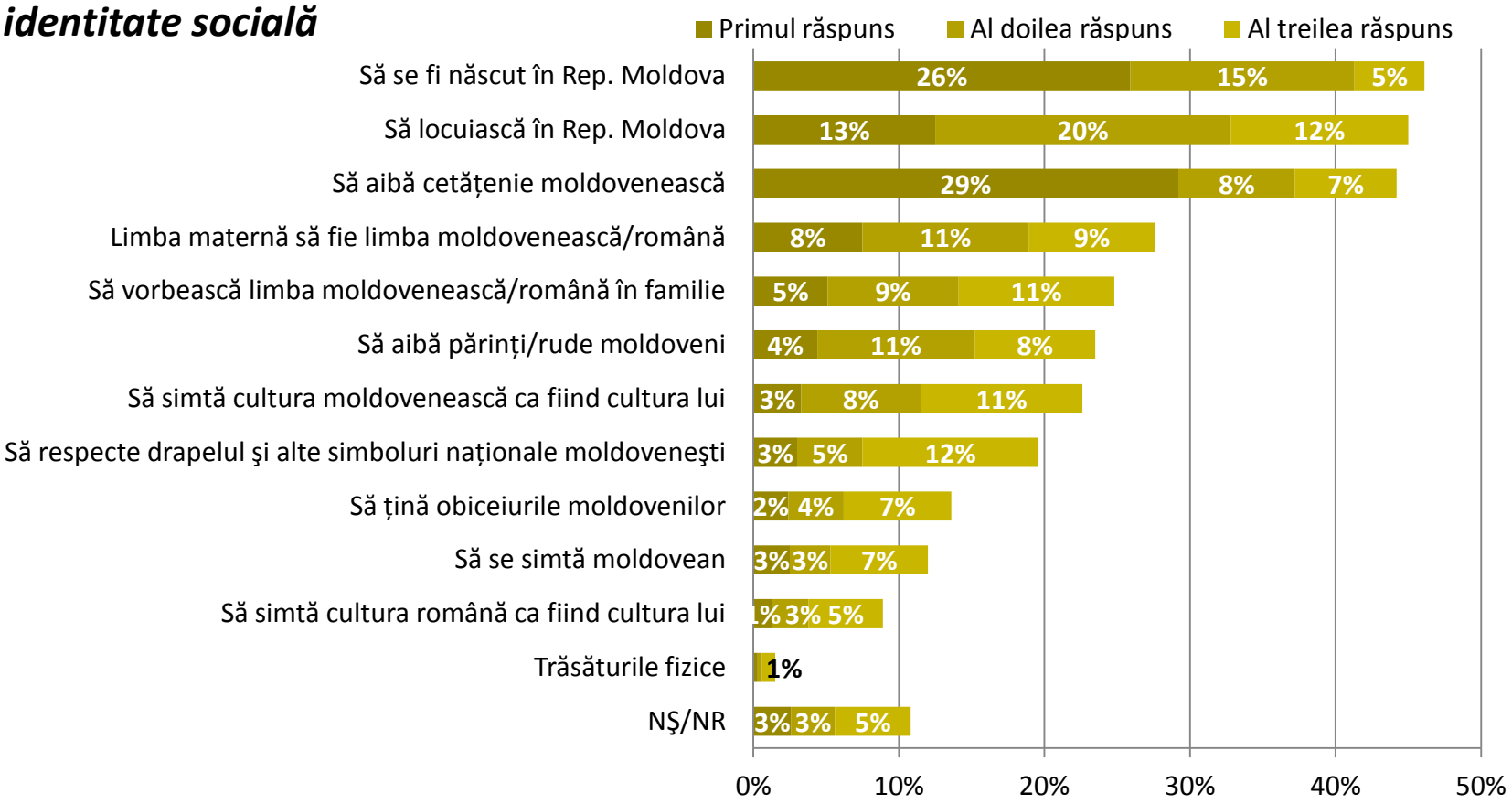

Pentru definirea propriei identități, respondenții au ales îndeosebi ***criterii hard*** care se referă de fapt, la strări obiective, care nu depind de decizia sau subiectivitatea individuală, şi anume: criteriul teritorial (*Să se fi născut în Moldova* şi *Să locuiască în Moldova*) şi criteriul legal (*A avea cetățenie moldovenească*).

Criteriile soft sunt cele aflate la intersecția sferei culturale cu cea de valorizare subiectivă a simbolurilor şi practicilor: respectarea simbolurilor naționale, a simți o cultură ca fiind propria cultură etc. Acestea sunt plasate în a doua parte a clasamentului de opțiuni.

după părerea dvs. care sunt cele mai importante trei lucruri pentru ca cineva să fie considerat MOLDOVEAN?

identitate socială

Criterii	Auto-identificare 2005*	Hetero-identificare 2005**	Sondaj 2016
Să se fi născut în Rep. Moldova	18%	9%	**46%**
Să locuiască în Rep. Moldova	26%	24%	**45%**
Să aibă cetățenie moldovenească	21%	13%	**44%**
Limba maternă să fie limba moldovenească/română	21%	25%	28%
Să vorbească limba moldovenească/română în familie	**48%**	**35%**	25%
Să aibă părinți/rude moldoveni	**51%**	**55%**	24%
Să simtă cultura moldovenească ca fiind cultura lui	23%	27%	23%
Să respecte drapelul şi alte simboluri naționale moldoveneşti	9%	12%	20%
Să țină obiceiurile moldovenilor	**36%**	**34%**	14%
Să se simtă moldovean	30%	**36%**	12%
Să simtă cultura română ca fiind cultura lui	9%	11%	9%
Trăsăturile fizice	-	-	2%

* Auto-identificare 2005 – rezultate Etnobarometru (IPP, Fundația Soros), eşantion 822 moldoveni/români

** Hetero-identificare 2005 – rezultate Etnobarometru (IPP, Fundația Soros), eşantion : 412 ruşi, 413 ucraineni, 472 găguzi, 431 bulgari.

din următoarele sintagme, care descrie cel mai bine identitatea dvs.? Dvs. vă consideraţi mai degrabă ...?

identitate funcţie de dimensiunile civică, etnică-naţională şi cea local-regională

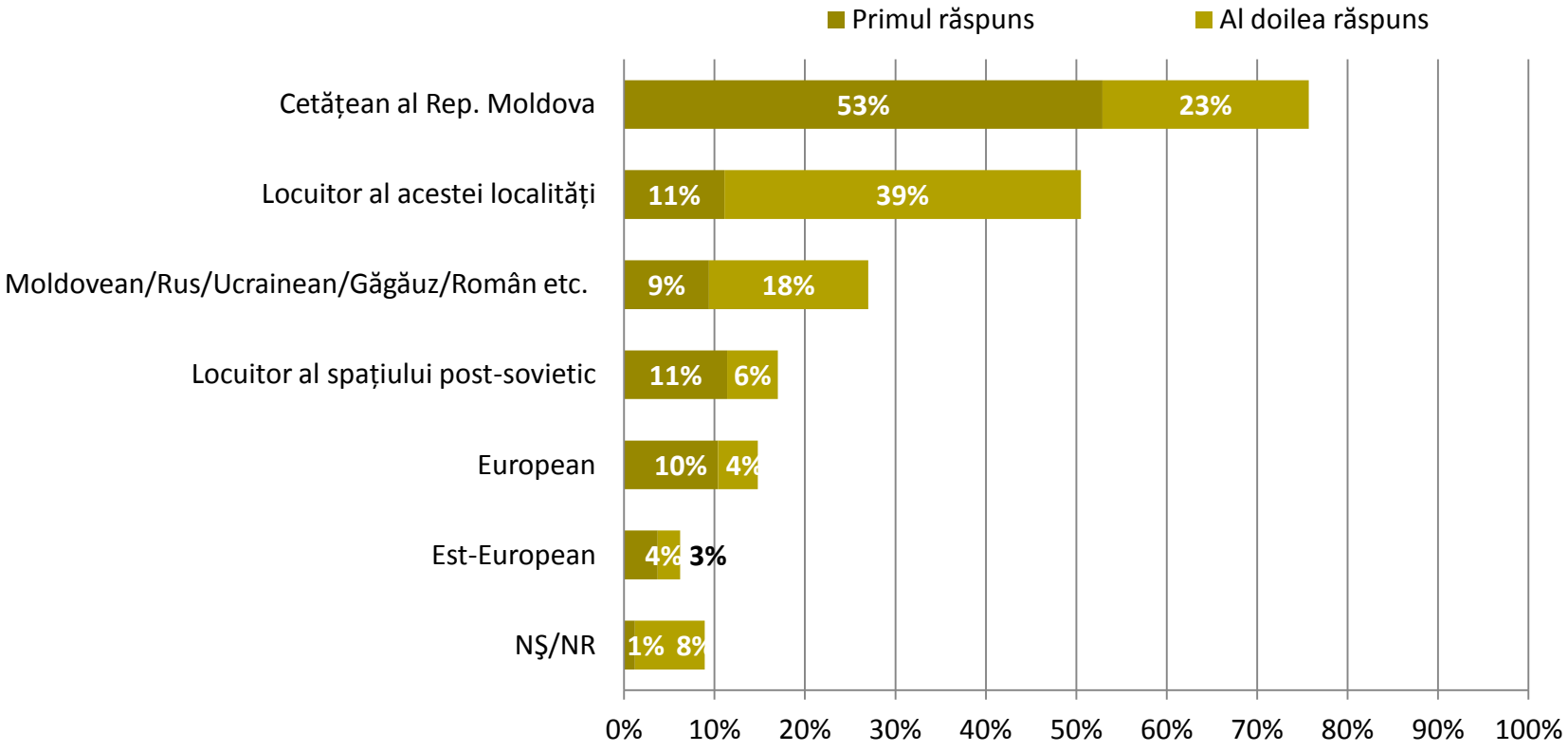

Identitatea etnică este mult mai puţin valorizată faţă de rezultatele Etnobarometrului din 2005, fiind acum pe locul trei cu 27%. După mai bine de 10 ani, percepţia identităţii are ca ax central **dimensiunea civică** – elementul legal-formal (*cetăţean al Rep. Moldova*) – şi elemente teritoriale (*locuitor al acestei localităţi*), semn al unei identităţi tot mai mult fixată de un spaţiu delimitat.

Strategia mixtă, de a conjuga o identitate teritorială locală cu cea a unor spaţii mai largi (*Europa, estul Europei, spaţiul post-sovietic*) nu a fost aleasă de prea mulţi.

din următoarele sintagme, care descrie cel mai bine identitatea dvs.? Dvs. vă consideraţi mai degrabă ...?

identitate funcţie de dimensiunile civică, etnică-naţională şi cea local-regională

Criterii	Moldoveni/ Români 2005*	Ruşi 2005*	Ucraineni 2005*	Găgăuzi 2005*	Bulgari 2005*	Sondaj 2016
Cetățean al Rep. Moldova	**57%**	**68%**	**64%**	**46%**	**55%**	**76%**
Locuitor al acestei localităţi	32%	36%	42%	43%	34%	**51%**
Moldovean/Rus/Ucrainean/Găgăuz/Român etc.	**81%**	**58%**	**71%**	**81%**	**79%**	27%
Locuitor al spaţiului post-sovietic	3%	12%	12%	14%	15%	17%
European	6%	7%	3%	6%	10%	15%
Est-European	0%	1%	0%	1%	0%	6%

Identitatea etnică – mult mai mult valorizată în 2005, în timp ce în 2016 accentele se mută semnificativ în aria elementului legal-formal (*cetățean*) conjugat cu elementul de identitate teritorială (*locuitor al acestei localităţi*).

* Auto-identificare 2005 – rezultate Etnobarometru (IPP, Fundaţia Soros), eşantion 822 moldoveni/români, 412 ruşi, 413 ucraineni, 472 găguzi, 431 bulgari.

care părere reflectă mai bine adevărul despre limba vorbită în Rep. Moldova?

care este limba care credeţi că trebuie utilizată în comunicarea între grupurile etnice din statul Rep. Moldova?

limbă, cunoaşterea reciprocă a limbilor

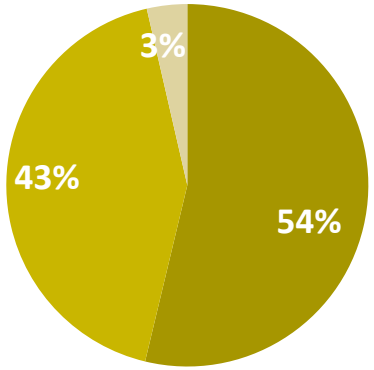

- Limba moldovenească este la fel ca limba română
- Limba moldovenească este o limbă separată de cea română
- NȘ/NR

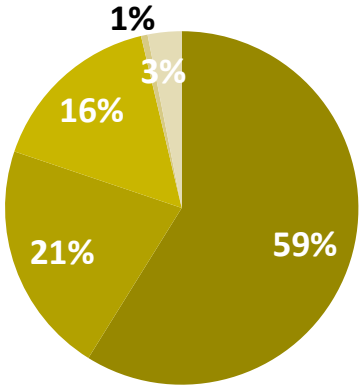

- Moldovenească
- Română
- Rusă
- Alta
- NȘ/NR

Cunoaşterea reciprocă a limbilor (ponderea răspunsurilor pentru cei care consideră că “Vorbesc la perfecție”, “Vorbesc foarte bine, dar cu accent”, “Mă fac înțeles în majoritatea situațiilor”):

- Moldovenească: 90%;
- Română: 85%;
- Rusă: 93%;
- Ucraineană: 18%;
- Engleză: 14%;
- Franceză: 10%;
- Găgăuză: 5%;
- Germană: 2%;

cît de mândru vă simțiți ca cetățean al Rep. Moldova?

mândria națională

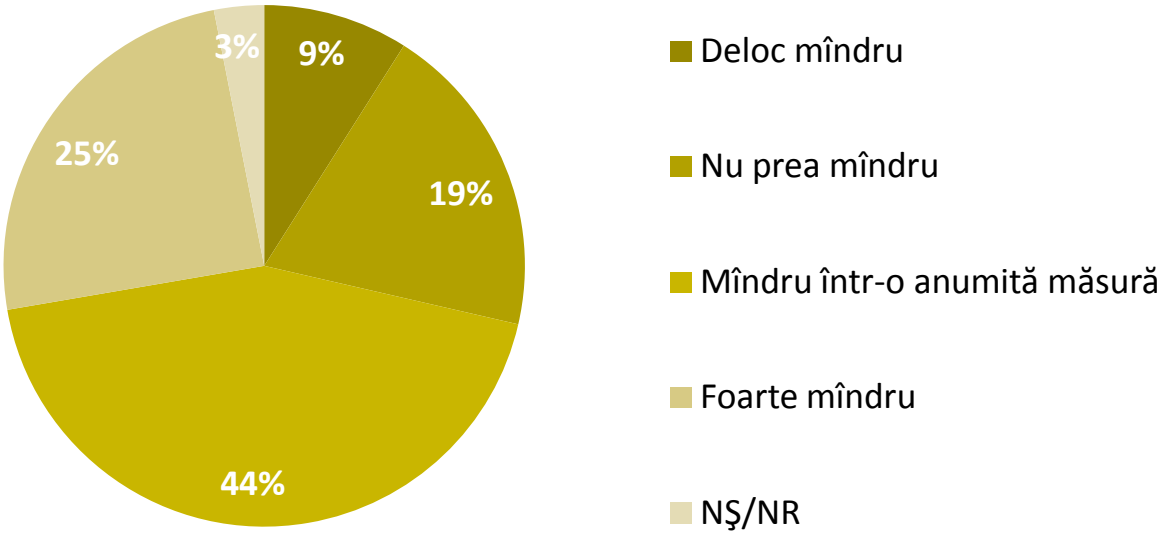

Şapte din zece respondenți consideră că au motive să fie mîndri. Cei mai mîndri sunt locuitorii satelor şi cei care se autoidentifică ca fiind moldoveni.

care sunt motivele principale pentru care **nu sunteți mândru** că sunteți cetățean al Rep. Moldova?

care sunt motivele principale pentru care **sunteți mândru** că sunteți cetățean al Rep. Moldova?

mândria națională

% din cei care au răspuns "Deloc mândru" și „Nu prea mândru", 327 respondenți. Întrebare deschisă; maxim două răspunsuri.	count	procent
Din cauza sărăciei e greu de locuit aici	107	32,7%
Conducere incompetentă	69	21,1%
Corupția	44	13,5%
E dezordine în țară	44	13,5%
Lipsa locurilor de muncă	26	8,0%
Salariile și pensiile sunt mizere	18	5,5%
Lipsa resurselor financiare	18	5,5%
În Republica Moldova viitor nu există	9	2,8%
Economia slab dezvoltată	5	1,5%
Discriminarea lingvistică	3	0,9%
Lipsa posibilităților de a deschide propria afacere	2	0,6%
NȘ/NR	309	94,5%
total	**654**	**200, 0%**

% din cei care au răspuns „Mândru într-o anumită măsură" și „Foarte mândru", 781 respondenți. Întrebare deschisă; maxim două răspunsuri.	count	procent
Aici m-am născut	273	35,0%
Sunt mândru de țara mea	198	25,4%
Aici îmi este neamul	191	24,5%
Patria	154	19,7%
Tradițiile	117	15,0%
Bucătăria moldovenească	52	6,7%
Agricultura	34	4,4%
Aici locuiesc	18	2,3%
Gospodari	14	1,8%
Istoria	6	0,8%
Religia	6	0,8%
NȘ/NR	499	63,9%
total	**1562**	**200,0%**

în ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații ... ?

mândria națională

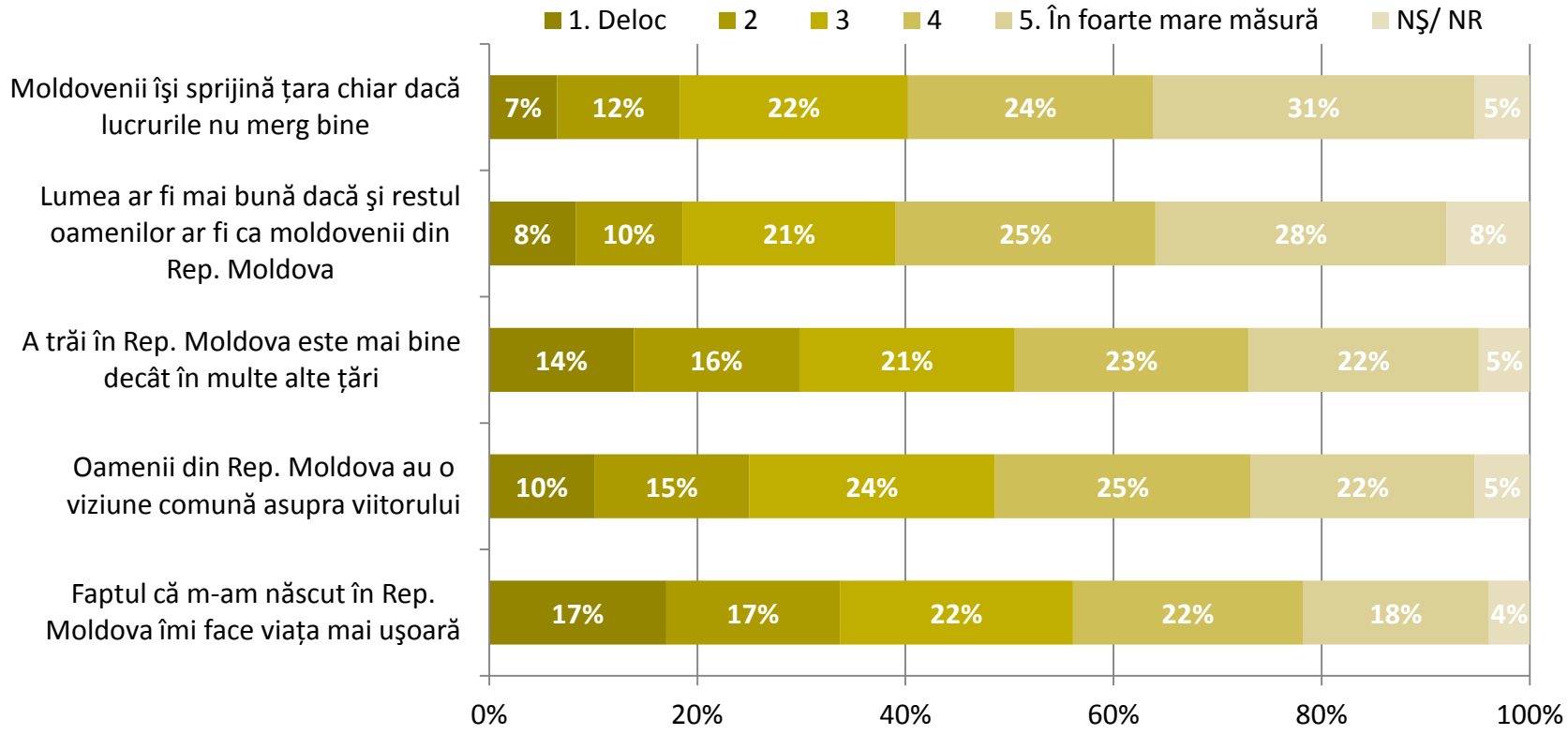

Mîndria națională, asumată declarativ şi la modul general, nu pare să mai aibă o consistență la fel de ridicată atunci cînd se discută aspecte mult mai concrete. Astfel, să te naşti şi să trăieşti în Rep. Moldova nu sunt considerate a fi avantaje. Lucrurile stau mai bine în privința părerii despre proverbiala “bunătate” a moldovenilor care ar face ca lumea să fie mai bună dacă şi oamenii din alte țări ar fi la fel.

dintre următoarele expresii care descriu relațiile dintre diferitele etnii din Rep. Moldova, care vi se pare că exprimă realitatea mai exact?

climatul interetnic

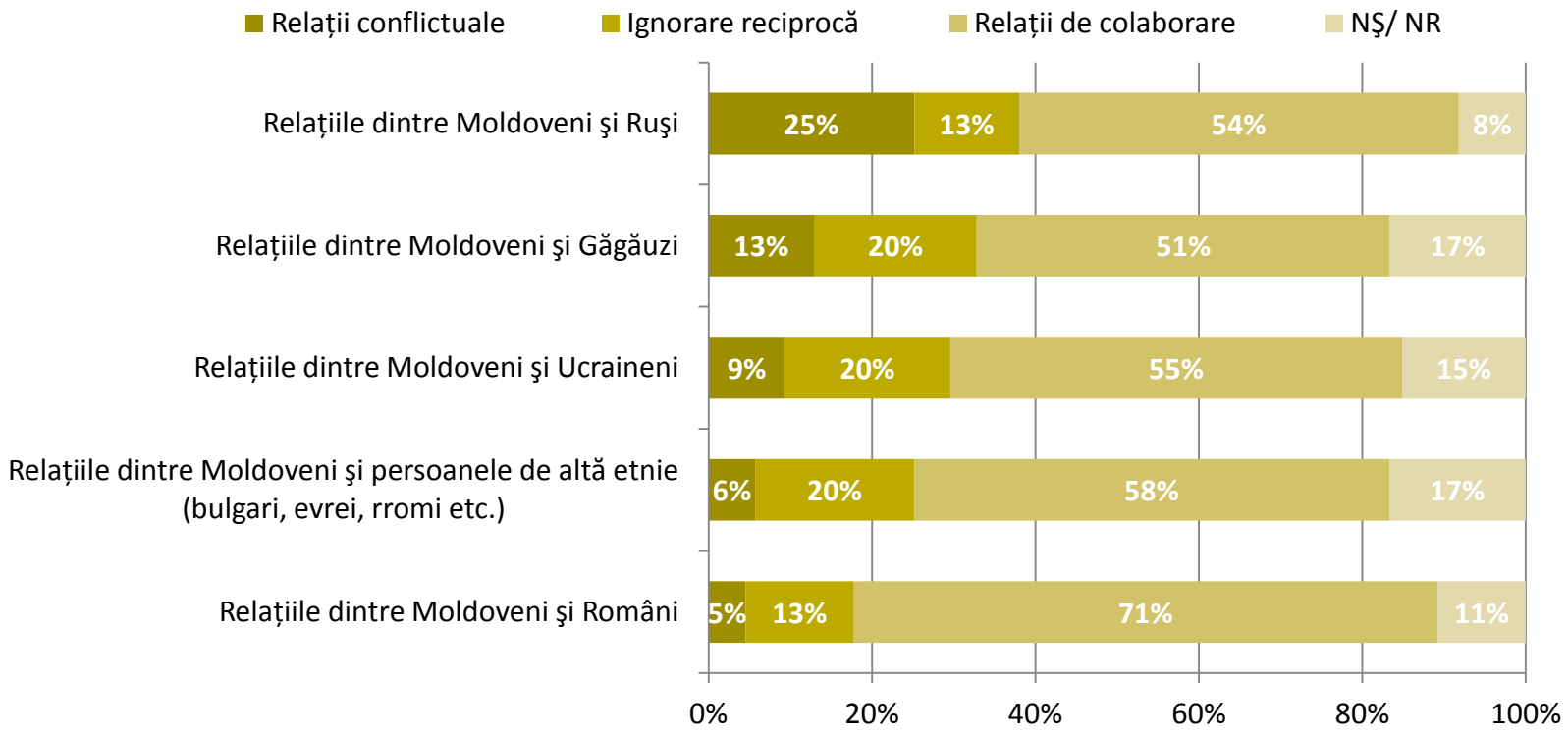

Climatul din Rep. Moldova este dominat mai degrabă de **neîncrederea în semeni** – doar 23% dintre respondenți au "Multă" sau "Foarte multă" încredere în oamenii din Rep. Moldova. Relația cea mai tensionată este percepută a fi între Moldoveni şi Ruşi (25%) . În acelaşi timp, între 51% şi 58% consideră că relațiile dintre Moldoveni şi Ucraineni, Găgăuzi sau alte naționalități sunt relații de colaborare. Cea mai bună relație este cea percepută între Moldoveni şi cei care se identifică ca fiind Români (71%).

Percepțiile diferă între rezidenții din municipii (ponderi mai mari pentru cei care percep relații conflictuale) versus cei din sate (percepții mai multe pentru relații de colaborare) şi funcție de simpatiile politice.

dacă acum ar fi anul 1991 şi aţi putea alege între ..., ce aţi alege?

din punctul dvs. de vedere, trecutul/istoria Rep. Moldova este mai mult legată de ... ?

ecourile trecutului

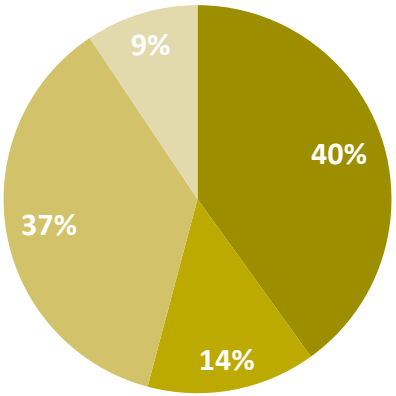

- Uniunea Sovietică să se destrame şi Rep. Moldova să devină independentă
- Rep. Moldova să devină parte a României
- Să rămînă Uniunea Sovietică chiar dacă asta ar însemna ca Rep. Moldova să nu devină independentă
- NŞ/NR

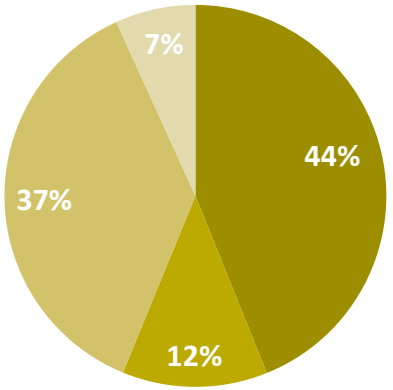

- URSS
- România
- Ambele
- NŞ/NR

Nostalgia faţă de fosta Uniune Sovietică este în continuare la cote ridicate – 37% preferînd această opţiune în varianta în care ar putea da timpul cu 25 de ani în urmă. În concepţia populaţiei, trecutul/istoria Rep. Moldova este preponderent legată de URSS, doar 12% menţionînd România.

Principalii predictori: nivelul de studii (cu cît scade nivelul de educaţie, cu atît creşte ponderea opţiunilor pentru Uniunea Sovietică) şi vîrsta (vîrsta mai înaintată atrage mai multe nostalgii legate de URSS).

în urmă cu 25 de ani, în luna august a anului 1991, Rep. Moldova devenea un stat independent. Uitându-vă în urmă, ce credeți?

ecourile trecutului

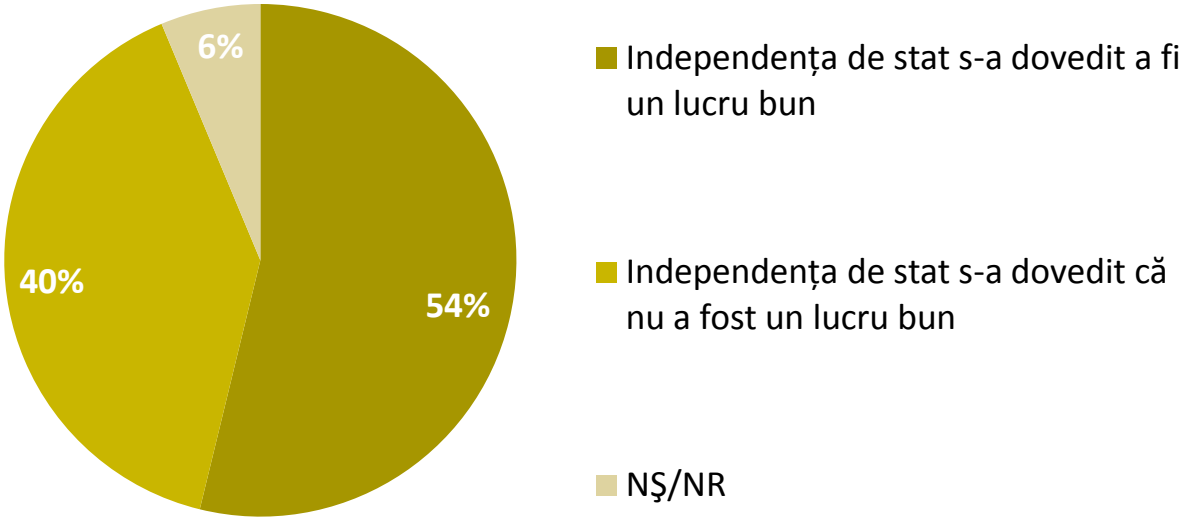

Diferențele de percepție între generații sunt evidente: 63% dintre tineri consideră că independența Rep. Moldova a adus mai degrabă lucruri bune, în timp ce 52% din cei de peste 60 de ani văd preponderent partea negativă a lucrurilor.

care credeți că sunt cele mai mari câștiguri pentru Rep. Moldova și cetățenii ei din 1991 și până azi?

ecourile trecutului

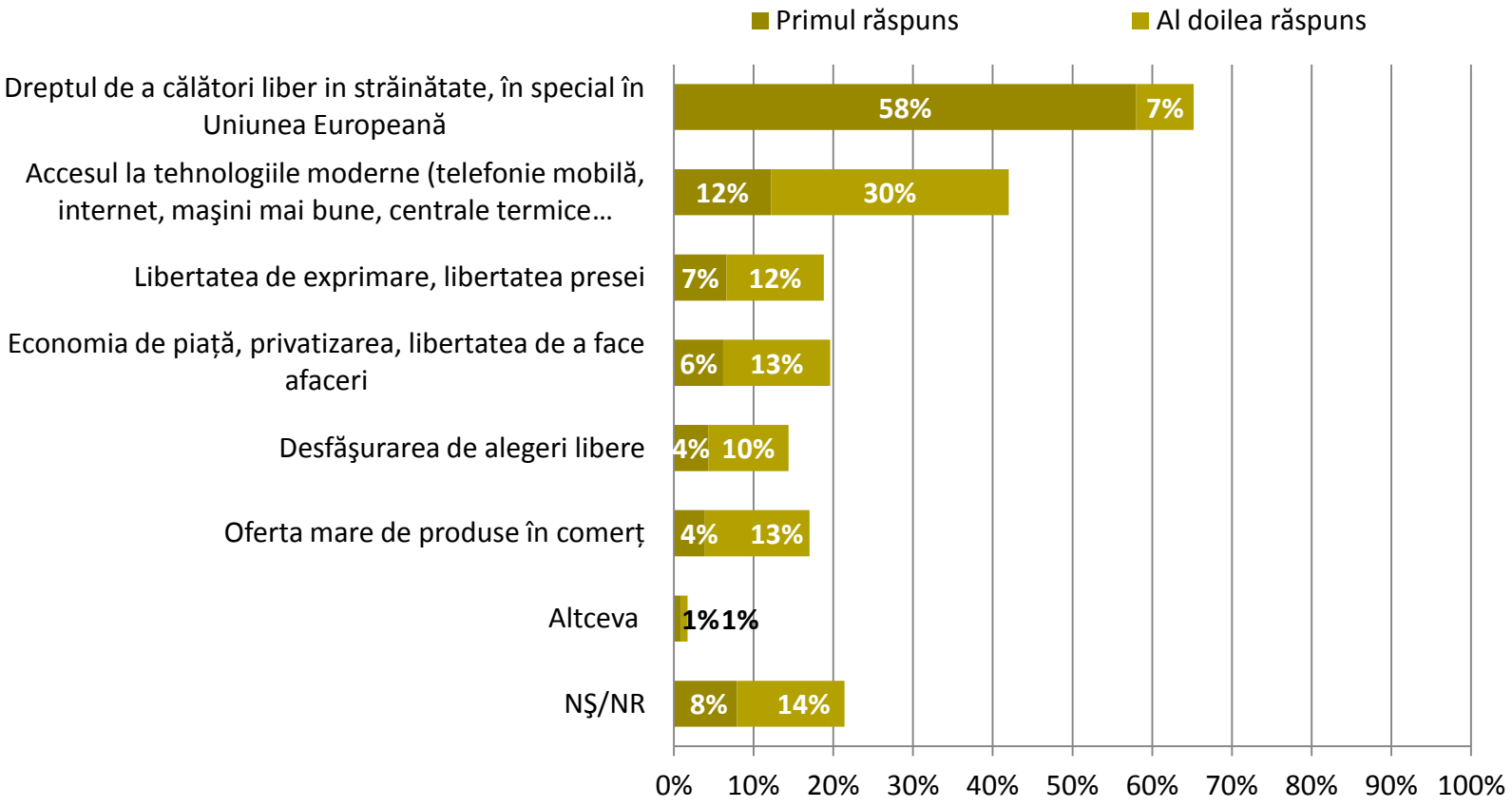

Cetățenii Rep. Moldova au apreciat mai ales beneficiile, avantajele legate într-un fel mai direct cu viața şi bunăstarea lor personală: dreptul de a călători liber şi accesul la tehnologiile moderne, lăsînd în plan secund elementele de ordin valoric, cele care reprezintă caracteristici societale: libertate de exprimare, libertatea presei, economia de piață, libertatea de a face afaceri sau desfăşurarea de alegeri libere.

cum credeţi că vor fi următorii 25 de ani pentru Rep. Moldova?

cum credeţi că va fi Rep. Moldova peste alţi 25 de ani?

proiecţii pentru viitor

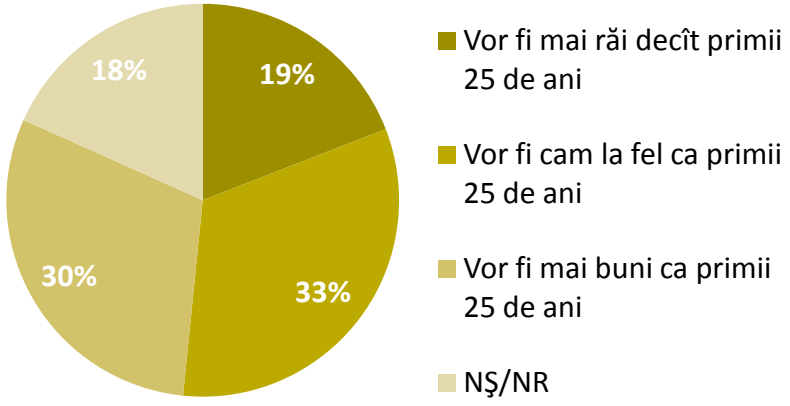

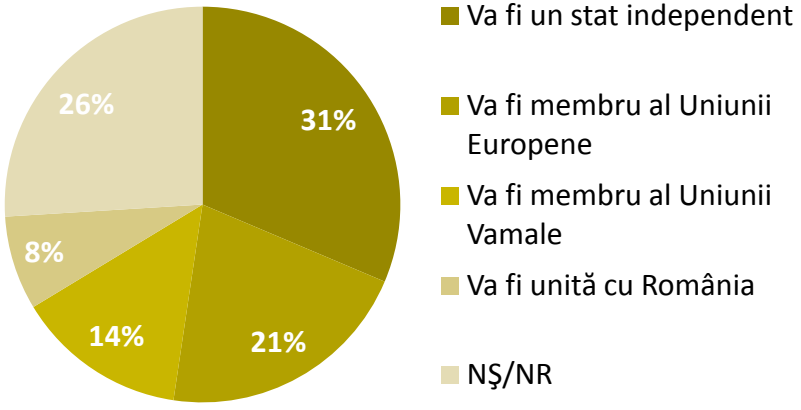

Optimismul este mai degrabă moderat în ceea ce priveşte viitorul Rep. Moldova, unul din cinci respondenţi aşteptîndu-se chiar la o evoluţie negativă în următorii 25 de ani. Statutul Rep. Moldova este un alt subiect care scoate în evidenţă mai multe curente de opinie.

în ce măsură credeți că peste 25 ani ... ?

proiecții pentru viitor

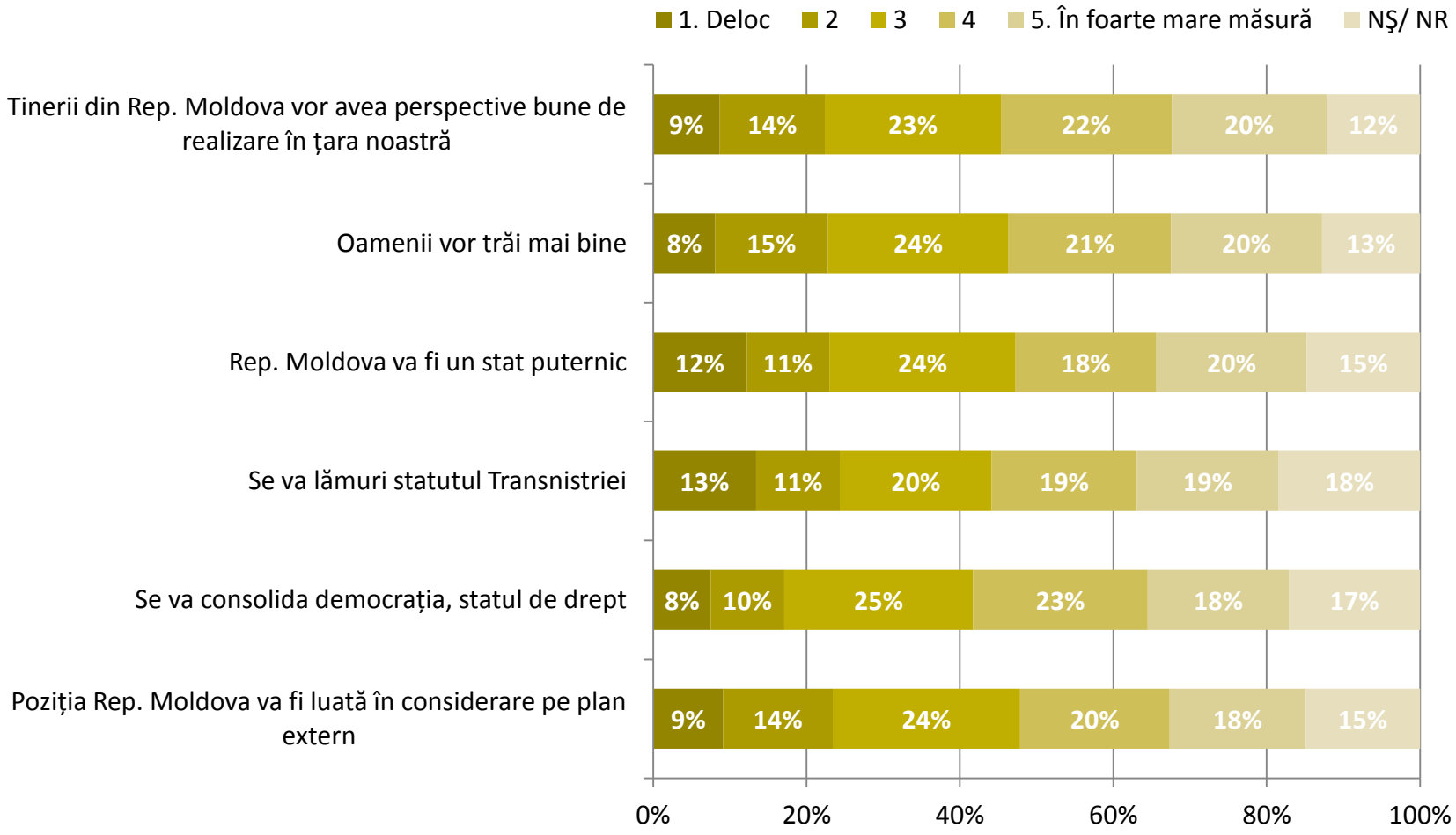

în gospodăria în care locuiți, părinții/rudele, ați putea spune că se gătesc destul de des ...?

influențe ... gastronomice

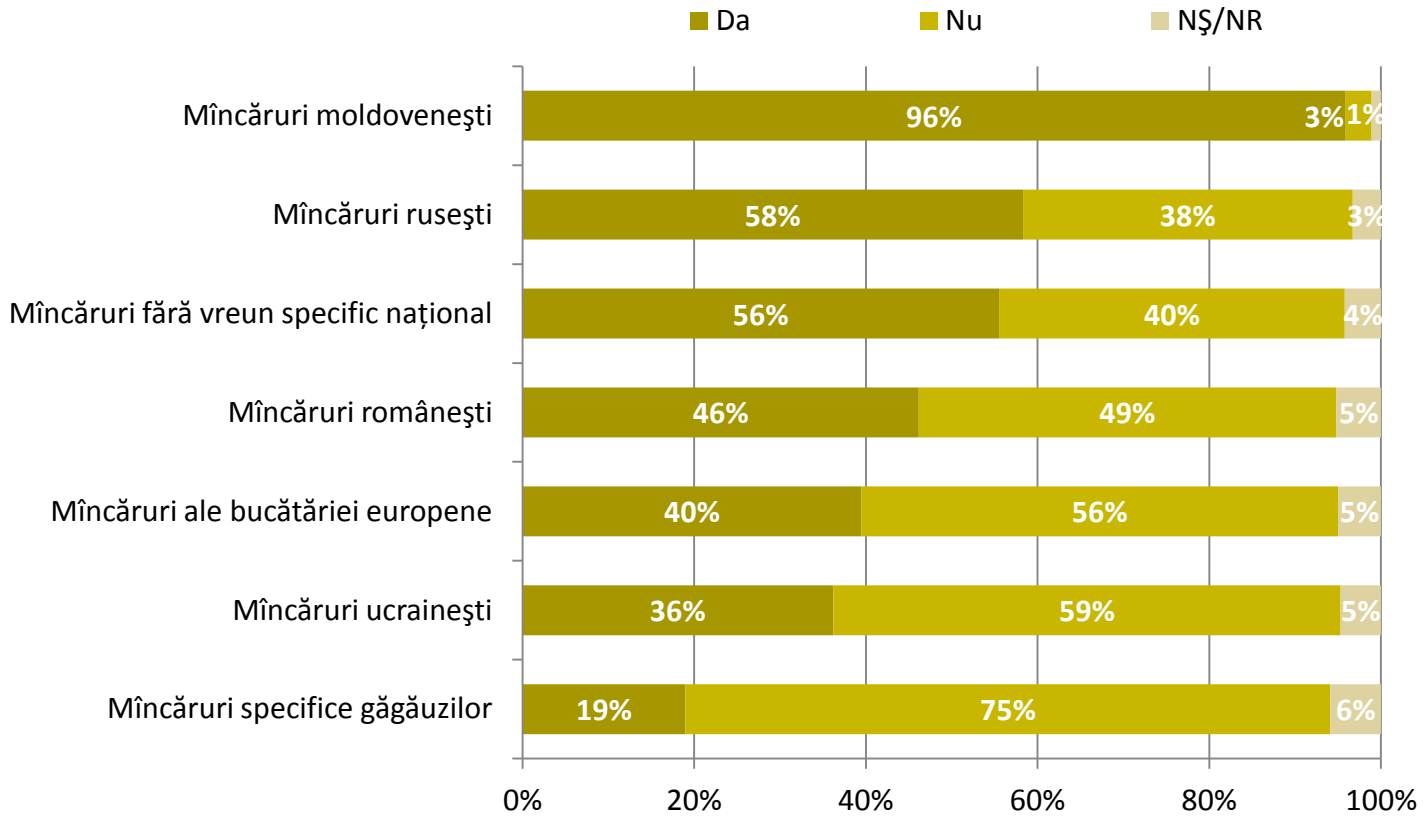

Cert este că mîncărurile moldoveneşti şi-au făcut simțită prezența şi în bucătăriile persoanelor de altă etnie decât moldovenească. De asemenea, şi mîncărurile specifice grupurilor etnice sunt prezente pe mesele moldovenilor într-o pondere semnificativă.

[bsp] climat social, economic, politic

credeți că în țara noastră lucrurile merg într-o direcție greșită sau merg într-o direcție bună?

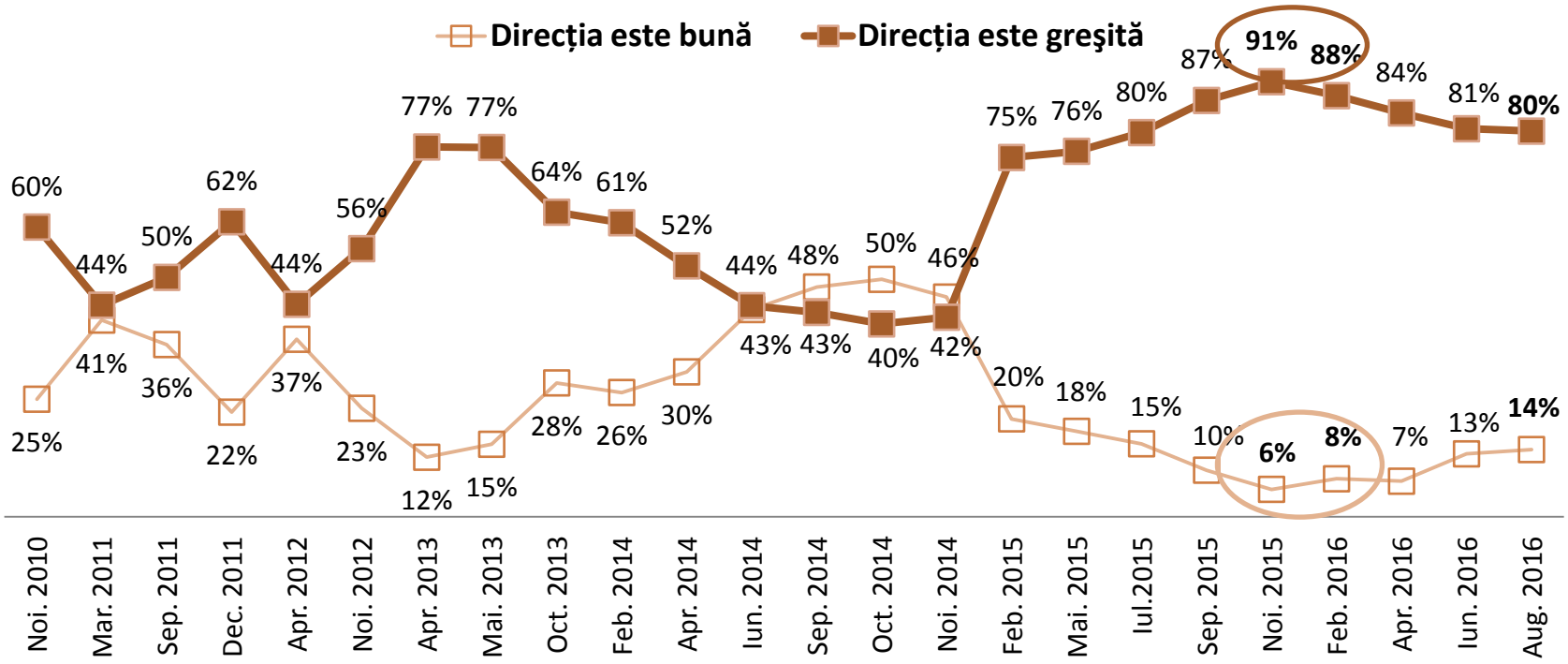

Putem observa o **scădere semnificativă a percepțiilor negative** (cu 11% în ultimele 6 luni) și **dublarea percepțiilor pozitive** comparativ cu ponderile înregistrate la finalul anului 2015 şi începutul mandatului noului Guvern - 6%-8% dintre respondenți au apreciat direcția ca fiind una bună la acel moment. Fenomenul de "reinvestire a încrederii" este la 14% acum și este prezent în proporție mai mare la votanții **PDM - 35%** și **PL - 26%**, partide din actuala guvernare. Cei mai pesimişti din acest punct de vedere sunt votanții partidelor de opoziție din "stînga" eşicherului politic (votanții PSRM – 86% şi cei ai PN – 88% consideră că direcția în care merg lucrurile este greşită) sau "dreapta" (votanții PAS – 86% şi cei ai PDA – 84%).

cît de mulțumit sau nemulțumit sunteți de **situația economică**?

cît de mulțumit sau nemulțumit sunteți de **felul în care trăiți**?

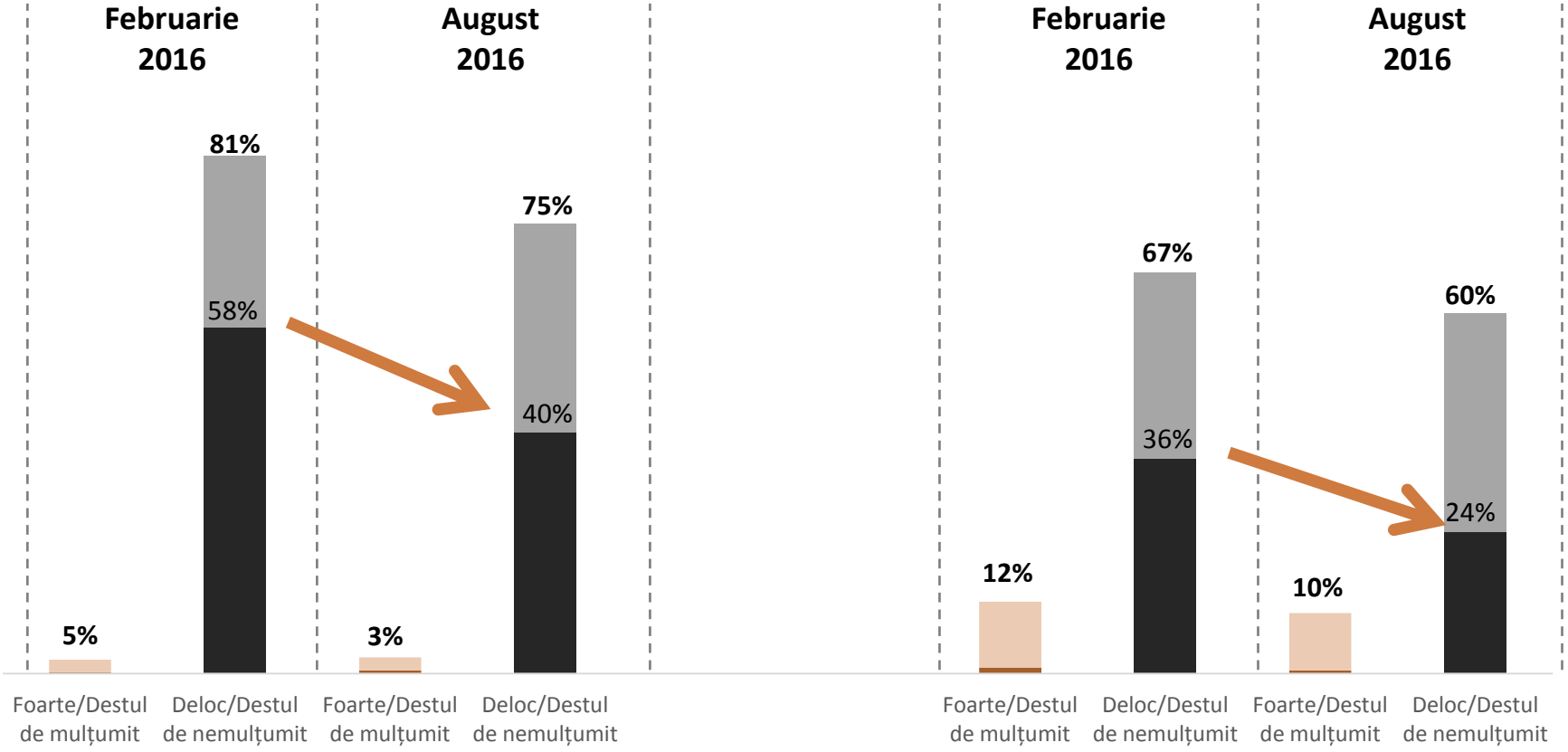

În tot anul 2015, aceşti indicatori au înregistrat doar trend negativ. Chiar dacă tabloul general rămîne unul dominat de percepții negative – 75% nemulțumiți de situația economică, iar 60% nemulțumiți de modul în care trăiesc, în 2016 au apărut primele semne de îmbunătățire. Poate fi observat un transfer al percepțiilor de la (foarte) negativ spre percepții neutre, tendință subliniată mai ales de diminuarea ponderilor răspunsurilor "Deloc mulțumit".

vă voi citi o listă de probleme cu care se confruntă țara noastră. Pentru fiecare dintre ele vă rog să-mi spuneți în ce măsură le considerați a fi grave sau mai puțin grave? *(Scala de răspuns: 1 = Problemă deloc gravă ... 5 = Problemă foarte gravă)*

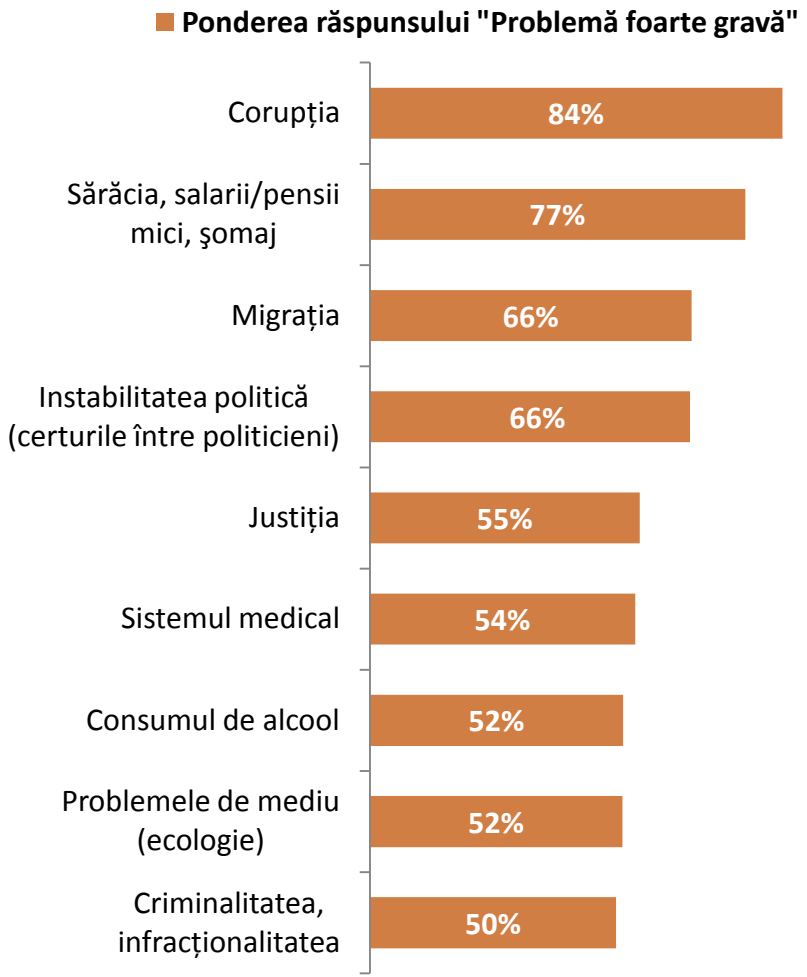

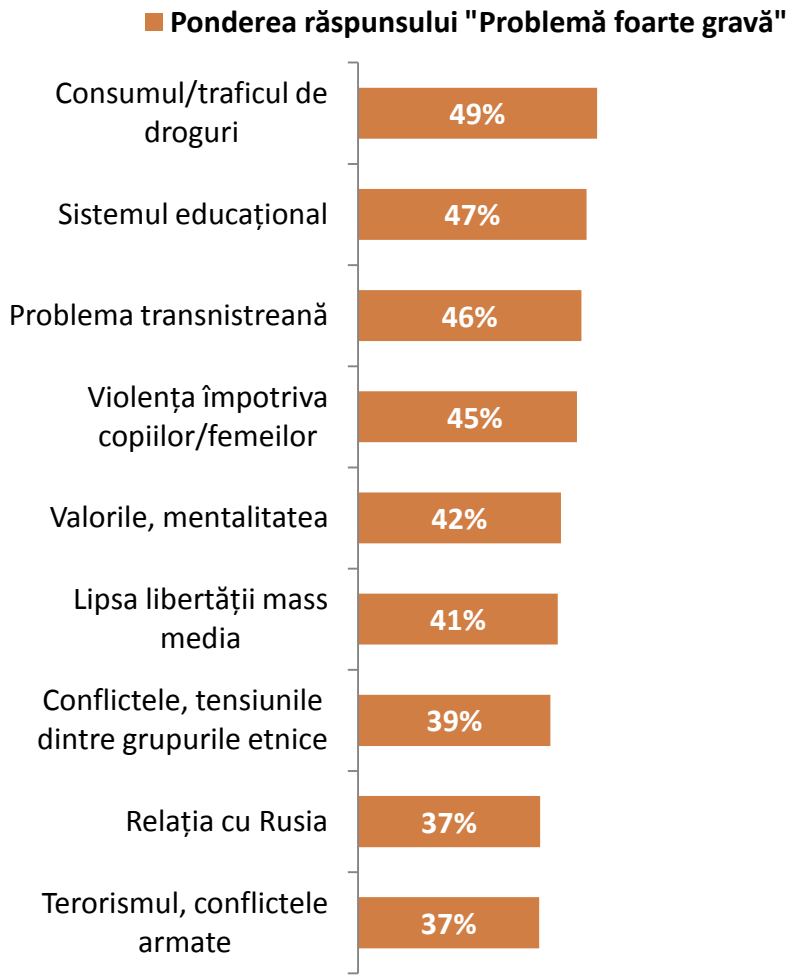

cum credeți că veți trăi peste un an?

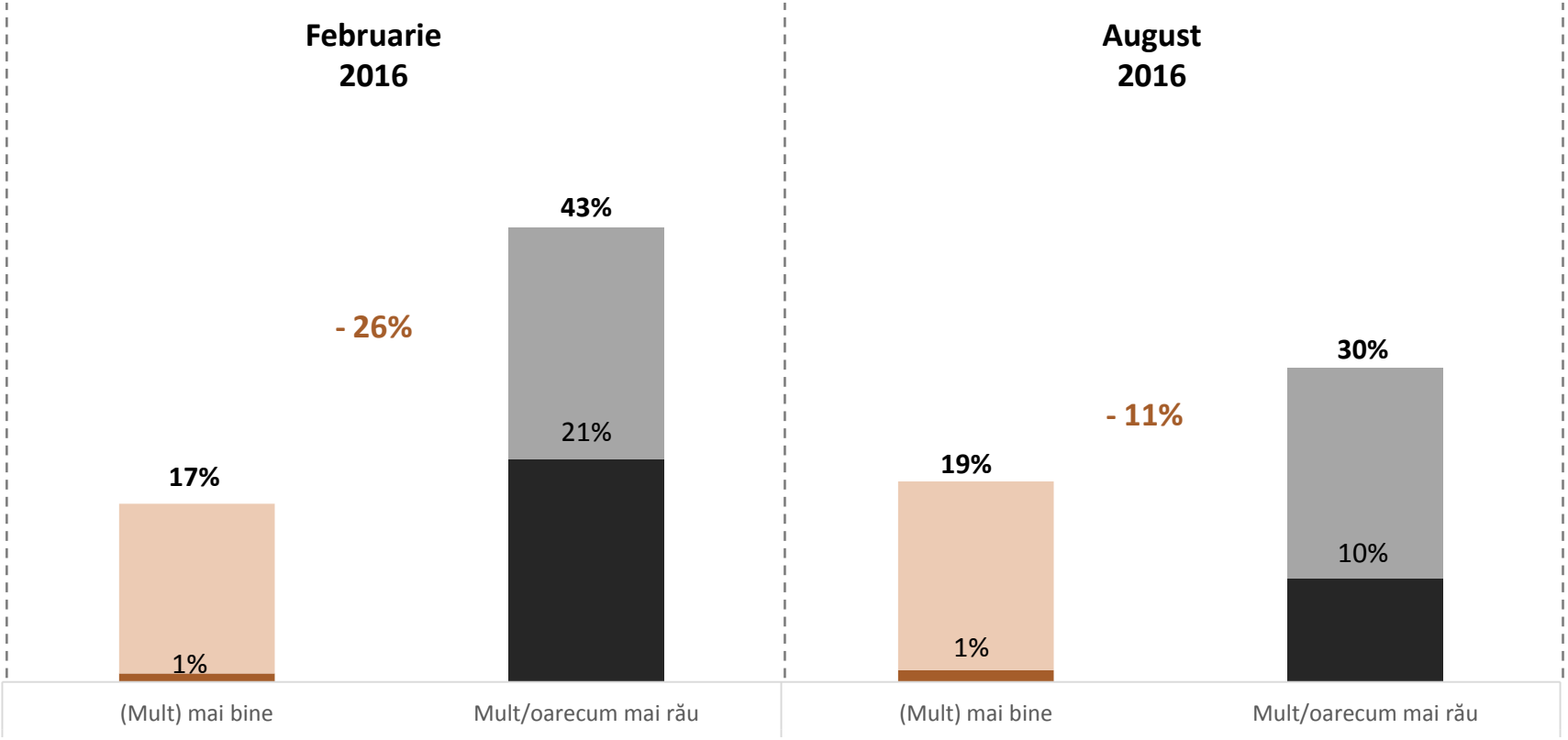

După 6 luni de guvernare, numărul “optimiştilor” nu creşte semnificativ, dar scade ponderea "pesimiştilor“ la 30%, iar diferența dintre cele două categorii este în luna August 2016 de 11% în favoarea "pesimiştilor“ (față de 26%, diferență înregistrată la preluarea mandatului de către actualul Guvern). Tinerii (pînă în 30 de ani) şi locuitorii din republică sunt categoriile mai optimiste în privința viitorului.

[bsp] instituții, politicieni, partide politice

cît de multă sau puțină încredere aveți în Guvernul condus de Pavel Filip?

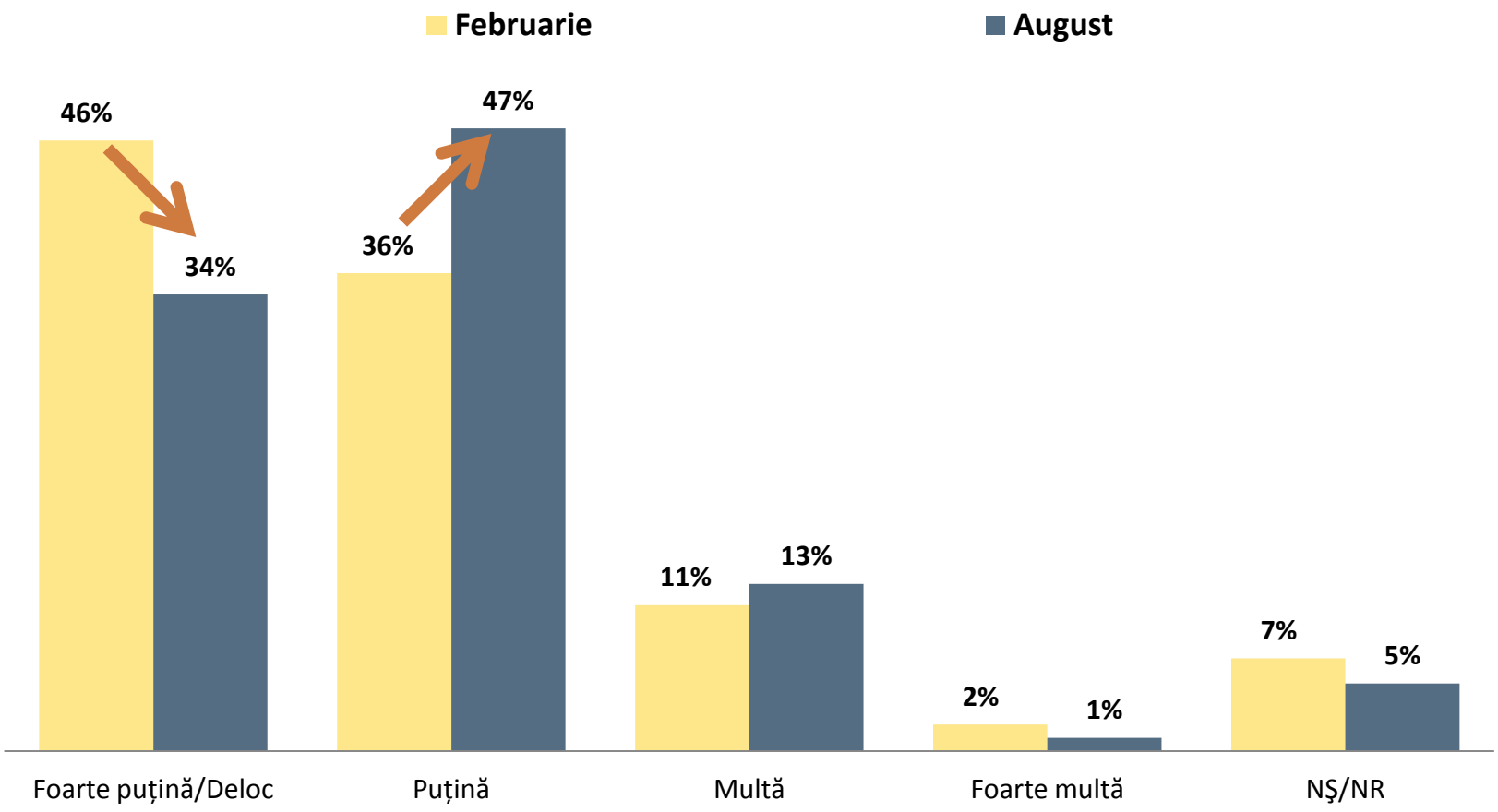

Acelaşi transfer al percepțiilor poate fi observat şi în cazul credibilității actualului Guvern: de la “Deloc sau Foarte puțină încredere” spre răspunsul “Puțină încredere”. Pentru răspunsurile mai pozitive, credibilitatea Guvernului se schimbă în paşi mici, semn că încă este nevoie de timp ca măsurile întreprinse să ajungă, să fie percepute pozitiv de către cetățeni. Cu toate acestea, utilizînd acest mod de măsurare, 14% acordă “Multă sau Foarte multă încredere” actualului Guvern.

Atunci cînd toate instituțiile sunt introduse în aceeaşi listă, efectul de “contagiune” poate fi observat – putem vorbi despre o criză de încredere universal distribuită față de tot ceea ce înseamnă exercițiu instituțional. Spre exemplu, Guvernul, pe întrebare separată înregistrează 14% credibilitate, iar inclus în listă cu alte instituții acesta “pierde” circa 6%. Este necesară o comunicare intensă cu cetățeanul privind rolul instituțiilor.

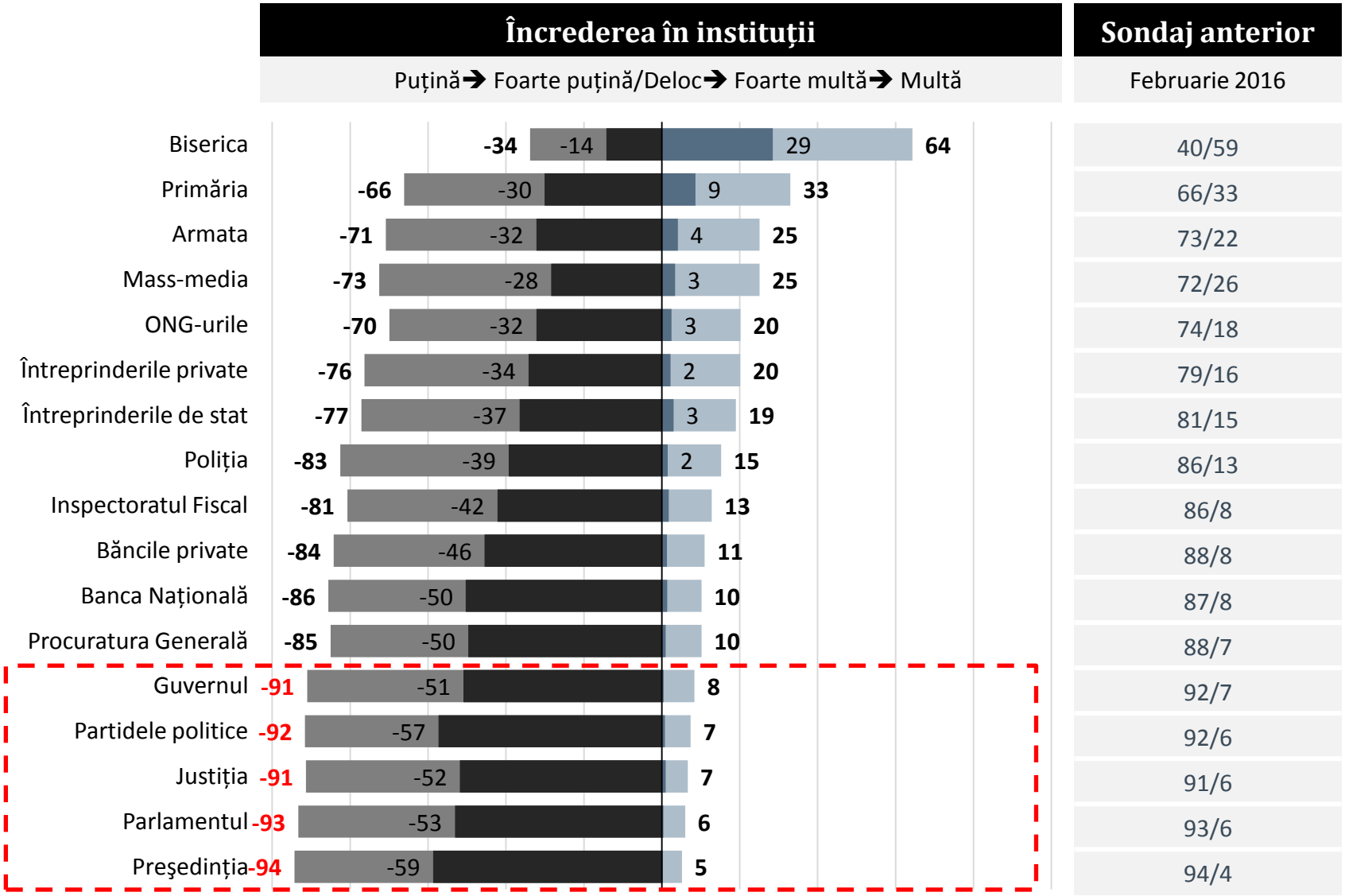

Evoluții fluctuante pentru mulți politicieni; cele mai mari schimbări sunt în dreptul lui Renato Usatîi (de la 35% la 20% - lipsa de acțiuni politice în 2016), Andrei Năstase (de la 32% la 20% - scor ridicat în 2015 cînd beneficia de credibilitatea societății civile şi era asociat cu o mişcare civică; intrarea în "zona politică" aduce fluctuații de scor semnificative) şi Maia Sandu (de la 35% la 28% - a beneficiat de un capital de imagine considerabil la "intrarea în politică", a generat aşteptări mari, dar trecerea timpului aduce o evoluție a scorurilor asemănătoare cu cea înregistrată de dl. Iurie Leancă de la lansarea PPEM şi pînă acum).

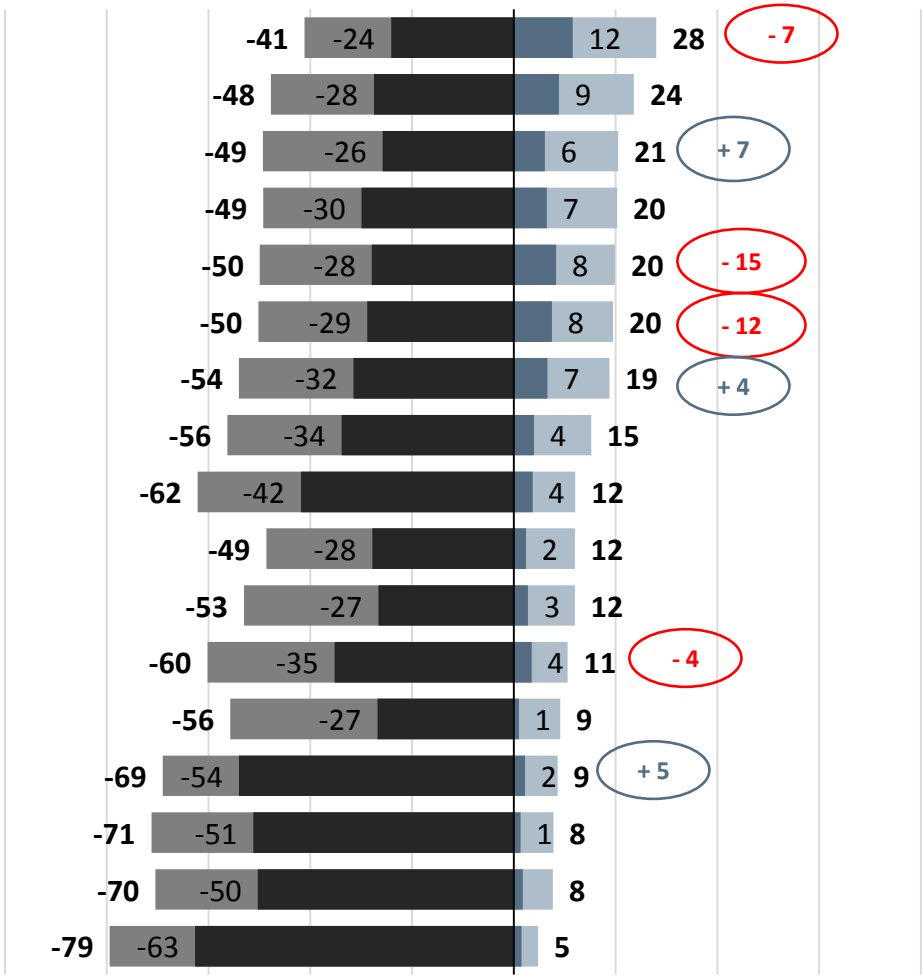

Sondaj anterior
Februarie 2016
44/35
50/25
56/14
54/21
37/35
38/32
57/15
56/18
72/10
64/11
64/15
63/15
///
84/4
80/7
77/8
86/4

Aşteptările foarte ridicate la adresa Platformei DA şi a Partidului Nostru nu s-au confirmat, iar impactul negativ s-a simțit şi asupra imaginii partidelor, nu doar asupra liderilor acestor formațiuni. Schimbările sunt semnificative față de Februarie 2016: PDA pierde 19%, PN pierde 19%, iar PAS 8%.

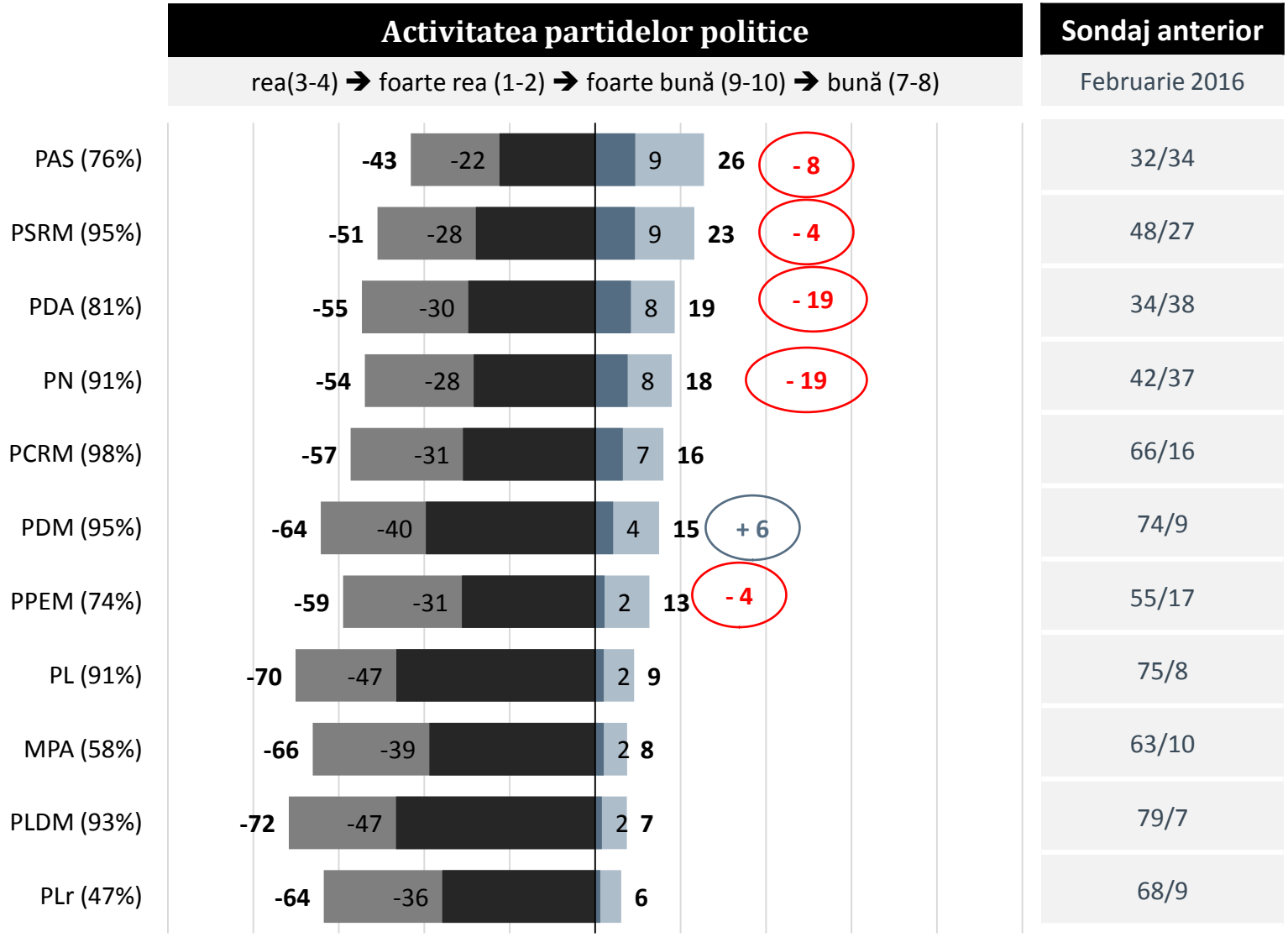

cît de interesat sunteți de alegerile parlamentare anticipate? cît sunteți de hotărît să votați un anumit partid?

1. Nu sunt deloc interesat	→ →								10. Sunt foarte interesat	NŞ/NR
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	99
17.2%	4.1%	4.7%	6.87%	11.4%	9.2%	7.9%	11.1%	5.1%	18.4%	4.2%

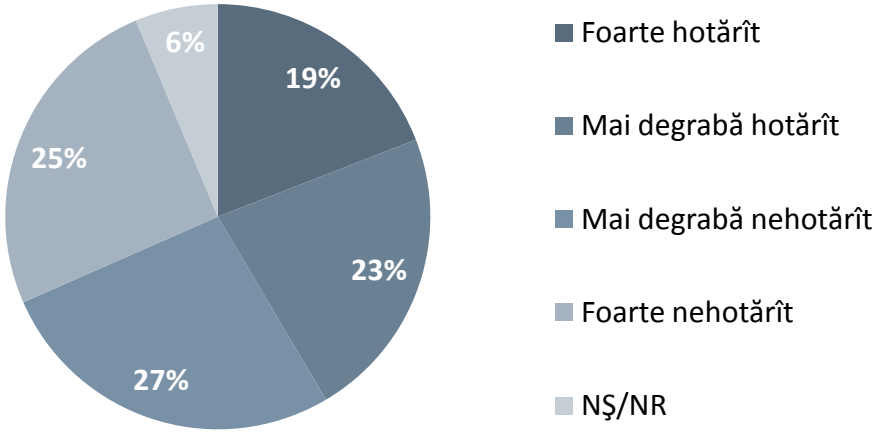

dacă duminica viitoare ar avea loc alegeri parlamentare anticipate, cu ce partid intenționați să votați?

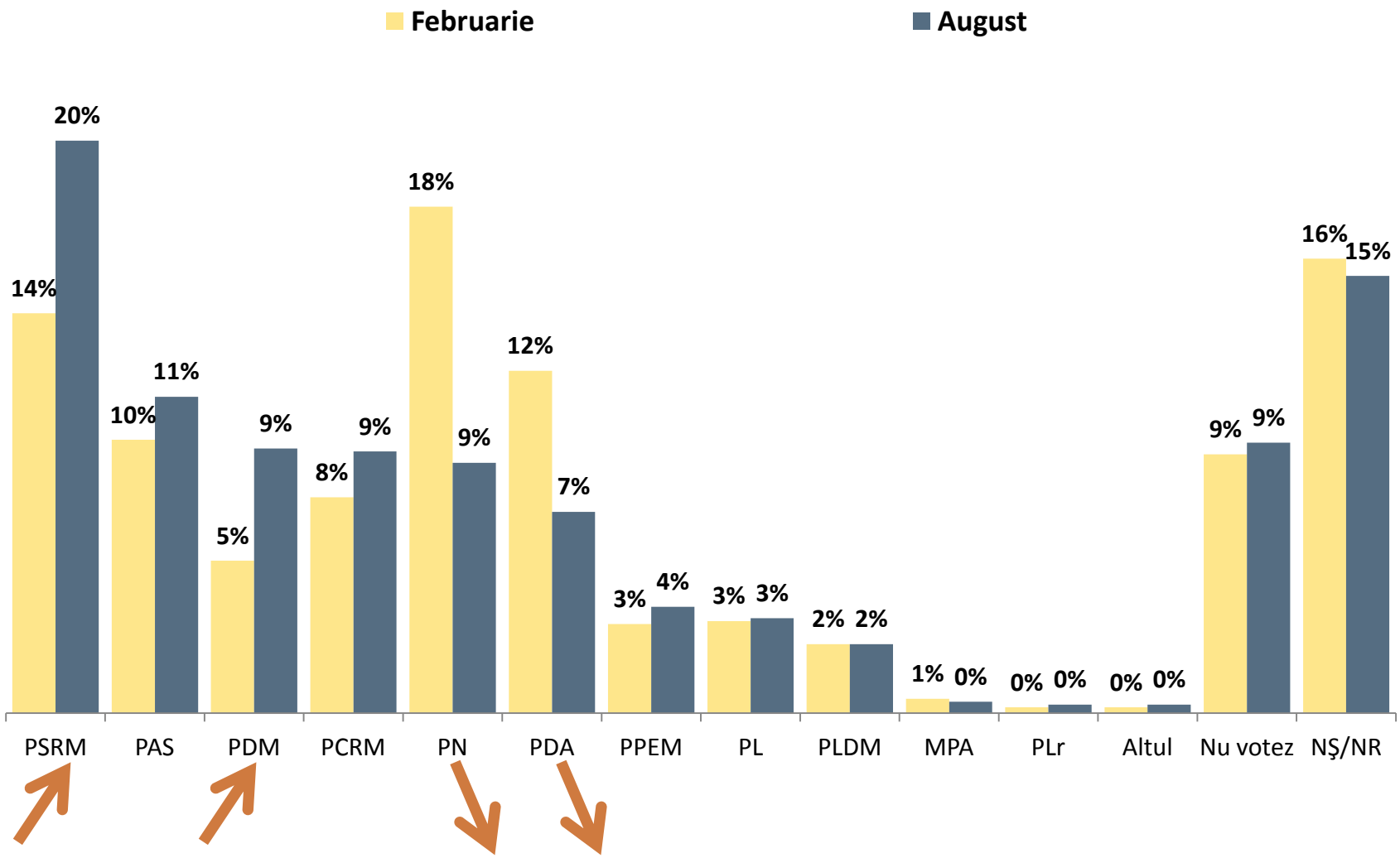

dacă ați avea posibilitatea să alegeți în mod direct Primul Ministru al Rep. Moldova, pe cine ați vota?

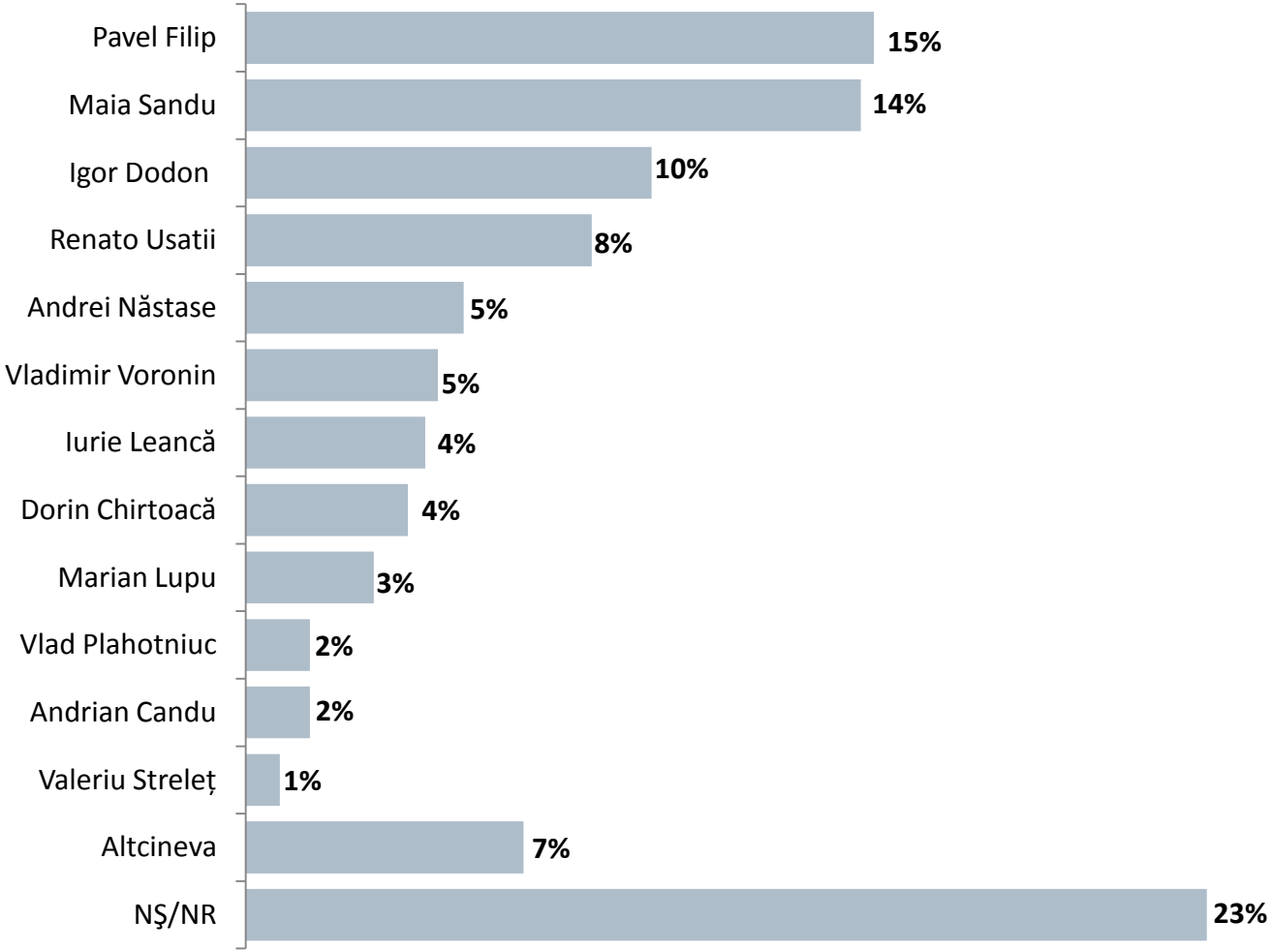

ce lider politic sau personalitate publică din Rep. Moldova credeți că ar fi cel mai potrivit pentru a ocupa acum funcția de Președinte al Rep. Moldova? *(întrebare deschisă!)*

Întrebare deschisă, respondenții au putut acorda un răspuns	count	procent
Igor Dodon	167	14.6%
Maia Sandu	100	8.7%
Andrei Năstase	64	5.6%
Vladimir Voronin	61	5.3%
Marian Lupu	51	4.5%
Pavel Filip	35	3.1%
Iurie Leancă	34	3.0%
Vlad Plahotniuc	17	1.5%
Andrian Candu	8	0.7%
Traian Băsescu	7	0.6%
Ion Sturza	6	0.5%
Mihai Gimpu	6	0.5%
Alexandru Tănase	4	0.3%
Monica Babuc	4	0.3%
Vlad Filat	4	0.3%
Igor Corman	4	0.3%
Vladimir Putin	3	0.3%

Întrebare deschisă, respondenții au putut acorda un răspuns	count	procent
Renato Usatîi	3	0.3%
Anatol Șalaru	2	0.2%
Igor Boțan	2	0.2%
Dorin Chirtoacă	2	0.2%
Zinaida Grecianîi	2	0.2%
Sergiu Mocanu	2	0.2%
Nicolae Timofti	2	0.2%
Ilan Shor	1	0.1%
Alexandru Lucașecno	1	0.1%
Vladimir Jirinovski	1	0.1%
Oazu Nantoi	1	0.1%
Iurie Roșca	1	0.1%
Valeriu Streleț	1	0.1%
Victor Ostalep	1	0.1%
Vasile Botnaru	1	0.1%
Irina Vlah	1	0.1%
NȘ/NR	545	47.5%
total	**1144**	**100.0%**

[bsp] orientare politică externă

care ar trebui să fie orientarea Republicii Moldova?

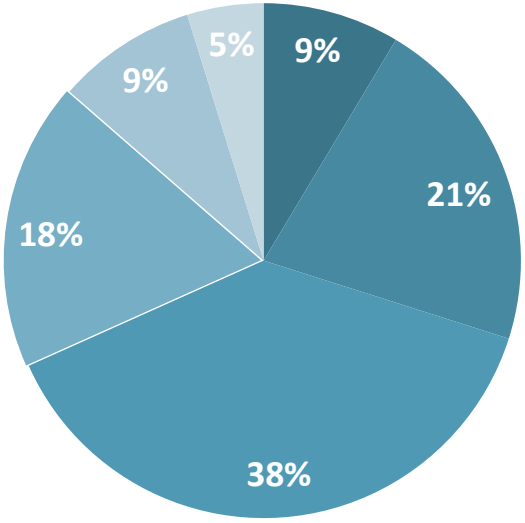

- Pro Europa, indiferent de relația cu Rusia
- Pro Europa, dar avînd o relație prietenoasă cu Rusia, dacă se poate
- Pro Europa şi Pro Rusia în egală măsură
- Pro Rusia, dar avînd o relație prietenoasă cu Europa, dacă se poate
- Pro Rusia, indiferent de relația cu Uniunea Europeană
- NŞ/NR

dacă duminica viitoare ar avea loc un referendum (vi s-ar cere să votați) cu privire la … Dvs. ați vota pentru sau contra?

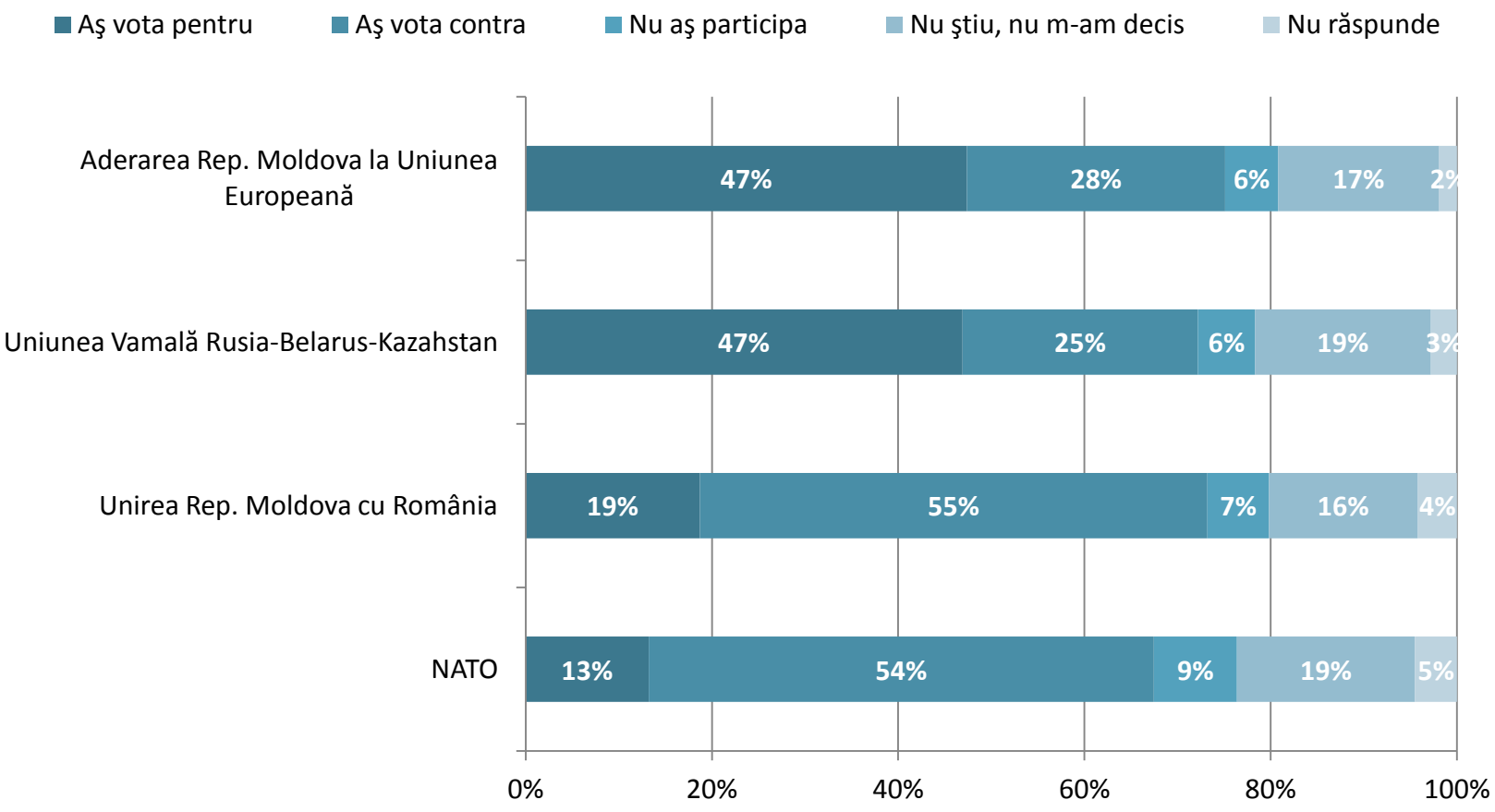

dacă ar trebui să votați duminica viitoare între Uniunea Europeană și Uniunea Vamală, dvs. ce ați alege?

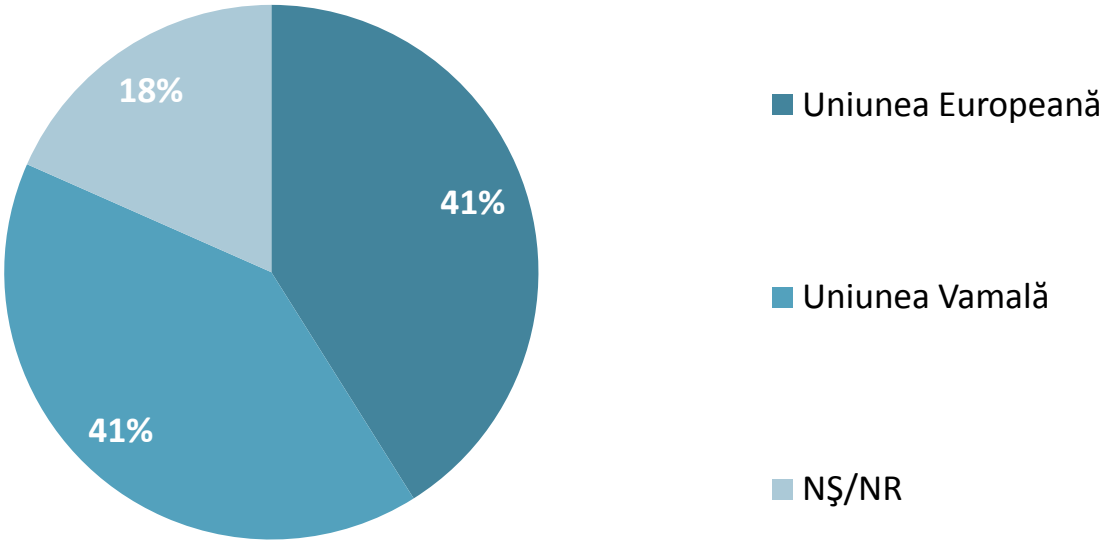

denumirea completă

IMAS Invest SRL

denumirea scurtă

imas

director general

Doru Petruți

office@imas.md
www.imas.md
t/f: (+373 22) 260 096
m: (+373) 79 705 501

imas